

In hoeverre is fysieke discipline en overbescherming door ouders bij kinderen van 5 tot en met 12 jaar gerelateerd aan internaliserend probleemgedrag en verschilt dit voor jongens en meisjes?

Course: Thesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)
Docent: Joyce Endendijk
Student: Pien Schoonakker 6019250
 Debora van Ingen 6025323
Werkgroep: 13
Datum: 28-06-2017

Abstract

Background. The aim of this study was to examine if a high degree of physical punishment and overprotection is related to a high degree of internalizing problem behavior in children and if there was a moderation effect by child sex. **Method.** In this study, 231 parents have completed a questionnaire about their children (46% girls and 54% boys) in the age of 5 to 12 years old. The Comprehensive General Parenting Questionnaire and the Strengths and Difficulties Questionnaire were used to measure physical punishment, overprotection and internalizing problem behavior. **Results.** A high degree of physical punishment is significant related to a high degree of internalizing behavior problems. On the other hand, a high degree of overprotection isn't significant related to a high degree of internalizing behavior problems. Sex wasn't a significant moderator in these associations. **Discussion.** A high degree of physical punishment is significant related to a high degree of internalizing behavior problems. Prevention programs, targeting physical discipline, could be developed to prevent this problem behavior. This study does not completely correspond with previous research. This could be certified by age differences and because the consequences of overprotection might show up later in life.

Keywords: physical punishment, overprotection, sex differences

Internaliserend probleemgedrag bestaat uit symptomen van depressie, angst, prikkelbaarheid en psychosomatische klachten (Eisenberg et al., 2001; Keenan & Shaw, 1997; Misri et al., 2006). Kinderen met dit probleemgedrag zijn vaak verdrietig, angstig, onrustig (Blumberg & Izard, 1985), verlegen en trekken zich vaak terug uit sociale situaties (Eisenberg, Shepard, Fabes, Murphy, & Guthrie, 1998). Internaliserend probleemgedrag wordt vaak niet herkend, omdat dit probleemgedrag naar binnen gericht is. Hierdoor komt het vaak voor dat kinderen een inadequate begeleiding krijgen (Bolger & Patterson, 2001). Daarnaast kan internaliserend probleemgedrag zich ontwikkelen in externaliserend probleemgedrag en kan dit zich ook op oudere leeftijd blijven uiten (Gjone & Stevenson, 1997). Mogelijke gevolgen van internaliserend probleemgedrag kunnen invloed hebben op de verdere ontwikkeling van het kind op verschillende gebieden; namelijk op de schoolprestaties, sociale contacten en psychische gezondheid (Baker, Grant, & Morlock, 2008; Laukkanen, Shemeikka, Notkola, Koivumaa-Honkanen, & Nissinen, 2002; Zahn-Waxler, Klimes-Dougan & Slattery, 2000). Hieruit blijkt dat het van belang is dat risicofactoren waarbij kans is op internaliserend probleemgedrag worden geïdentificeerd en geminimaliseerd (Misri et al., 2006). Zo kunnen er programma's worden ontwikkeld gericht op het voorkomen van deze toekomstige problemen. Hierbij kan bijvoorbeeld de focus worden gelegd op het verbeteren van de vaardigheden van ouders en de kennis over hun kinderen, zoals de behoefte en ontwikkeling van kinderen (Ateah & Durrant, 2005).

In deze studie zal worden onderzocht in hoeverre de mate van fysieke discipline en overbescherming door ouders gerelateerd is aan internaliserend probleemgedrag en of deze relaties anders is voor jongens en meisjes. Fysieke discipline door ouders wordt gezien als het slaan, duwen en beetpakken van kinderen en het gooien van voorwerpen naar kinderen (Umeda, Kawakami, Kessler, & Miller, 2015). Overbescherming door ouders kan gedefinieerd worden als het onnodig stellen van grenzen, controleren/bemoeien en het ontnemen van autonomie (NJI, 2010).

Volgens de gehechtheidstheorie van Bowlby (1969) kan worden voorspeld dat fysieke discipline samenhangt met internaliserend probleemgedrag. Deze theorie geeft aan dat de hechtingsrelatie tussen kind en ouders belangrijk is voor verdere verwachtingen en gedragingen in relaties en voor de emotionele en sociale ontwikkeling van het kind. Een onveilige angstig ambivalente hechtingsrelatie wordt ontwikkeld door inconsistent gedrag, emotionele verwaarlozing, en/of fysieke discipline van ouders (Mennen & O'Keefe, 2005). Kinderen die onveilig ambivalent gehecht zijn, hebben een verhoogde kans om internaliserend probleemgedrag te ontwikkelen, door het inconsistente en onvoorspelbare gedrag van ouders. Deze kinderen kunnen erg aanhankelijk zijn en zoeken voortdurend toenadering bij ouders (Ward, Kessler, & Altman, 1993). Er is meta-analytisch bewijs dat fysieke discipline in de thuissituatie

inderdaad samenhangt met een toename van internaliserend probleemgedrag bij kinderen (Evans, Davies, & DiLillo, 2008).

Dat overbescherming gerelateerd is aan internaliserend probleemgedrag kan beredeneerd worden vanuit de vier basisdoelen die nodig zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van een kind; namelijk het bieden van emotionele veiligheid, gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties, gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties en het overdragen van normen en waarden ofwel: cultuur (Riksen-Walraven, 2004). Kinderen van overbeschermende ouders krijgen namelijk niet voldoende ruimte tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties en gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties. De relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag kan ook worden verklaard vanuit de gehechtheidstheorie van Bowlby (1969); namelijk de kans op internaliserend probleemgedrag is groter wanneer ouders overbeschermend opvoedgedrag laten zien (Muris, Meesters & van den Berg, 2003). Volgens Bowlby (1969) zorgt een veilige hechting met voldoende vrijheid ervoor dat een kind zelfvertrouwen in het eigen kunnen opbouwt (Bretherton, 1992). Bij kinderen waarvan ouders overbeschermend opvoedgedrag laten zien krijgen kinderen het gevoel dat ouders geen vertrouwen in hem of haar hebben en kan een kind zich niet geaccepteerd en gebrekkig voelen (Levy, 1970). Daarnaast leren kinderen niet hoe ze om moeten gaan met angstige situaties en geven overbeschermende ouders kinderen het idee dat de wereld een gevaarlijke plek is (Chorpita & Barlow, 1998; Rapee, 2001). Tezamen vergroot dit de kans op internaliserend probleemgedrag. Diverse studies hebben inderdaad aangetoond dat overbescherming gerelateerd is aan internaliserende symptomen zoals angst (Hudson & Rapee, 2005; Mcleod, Wood, & Weisz, 2007), depressie (Burbach et al., 1989; Oldehinkel, Veenstra, Ormel, de Winter, & Verhulst, 2006) en eetstoornissen (Markham, Thompson, & Bowling, 2005).

Het risico voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag is wellicht niet voor alle kinderen hetzelfde en verschilt mogelijk voor jongens en meisjes. Uit verschillend onderzoek blijkt namelijk dat meisjes een groter risico hebben om internaliserend probleemgedrag te ontwikkelen (Leadbeater, Kuperminc, Blatt, & Herzog, 1999; Zahn-Waxler et al., 2000). Er zijn verschillende factoren die ervoor zorgen dat meisjes kwetsbaarder zijn voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag. Meisjes zijn namelijk meer geneigd om zich snel zorgen te maken en angstig te voelen (Silverman, LaGreca, & Wasserstein, 1995), daarnaast zijn meisjes sneller verlegen en geremd in hun gedrag dan jongens (Zahn-Waxler et al., 2000). Verder is een combinatie van neuro-endocriene processen en het begin van de pubertijd een biologische risicofactor van internaliserend probleemgedrag bij meisjes (Shanahan, Calkins, Keane, Kelleher, & Suffness, 2014).

Aangezien meisjes gevoeliger zijn voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag in vergelijking met jongens (Leve, Kim, & Pears, 2005), zijn meisjes mogelijk ook gevoeliger voor negatief opvoedgedrag als het gaat om het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag (Oldehinkel et al., 2006). Uit de literatuur blijkt er inderdaad een duidelijk sekseverschil te zijn bij de gevolgen van overbescherming voor internaliserend probleemgedrag (Leadbeater et al., 1999; Oldehinkel et al., 2006). Meisjes met overbeschermende ouders ontwikkelen namelijk eerder depressieve gevoelens in vergelijking met jongens (Oldehinkel et al., 2006). Daarentegen is er geen onderzoek gedaan of meisjes ook specifiek gevoeliger zijn voor fysieke discipline als het gaat om het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag. In tegenstelling tot internaliserend probleemgedrag is er wel onderzoek gedaan naar externaliserend probleemgedrag in samenhang met fysieke discipline en verschil in sekse (Rothbaum & Weisz, 1994). Uit een meta-analyse op het gebied van externaliserend probleemgedrag blijkt namelijk dat er meer kans is op externaliserend gedrag bij jongens als gevolg van negatief opvoedgedrag in vergelijking met meisjes (Madigan, Brumariu, Villani, Atkinson, & Lyons-Ruth, 2016; Rothbaum & Weisz, 1994).

In deze thesis wordt geprobeerd de volgende onderzoeksvraag te beantwoorden: Wat is de relatie tussen fysieke discipline en overbescherming door ouders bij kinderen van 5 tot 12 jaar en internaliserend probleemgedrag en verschilt deze relatie voor jongens en meisjes? Om deze hoofdvraag te beantwoorden zijn er een aantal hypothesen opgesteld. De verwachting is dat een hoge mate van fysieke discipline en overbescherming gerelateerd is aan een hoge mate van internaliserend probleemgedrag. Daarnaast wordt ook verwacht dat meisjes meer internaliserend probleemgedrag vertonen in vergelijking met jongens. Tot slot wordt er verwacht dat de relatie tussen fysieke discipline en overbescherming door ouders en internaliserend probleemgedrag sterker is voor meisjes dan voor jongens. Veel onderzoek is gedaan naar de relatie tussen opvoedgedrag en internaliserend en externaliserend probleemgedrag (Muris et al, 2003; Roelofs, Meesters, Huurne, Bamelis, & Muris, 2006), maar er is weinig onderzoek gedaan naar sekse als moderator. Opmerkelijk is dat de associatie tussen fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag weinig is onderzocht (Mckee et al., 2007). Er blijkt een duidelijk sekseverschil te zijn tussen jongens en meisjes gericht op internaliserend probleemgedrag (Madigan et al., 2016) als gevolg van opvoedgedrag (Oldehinkel et al., 2006). Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om onderzoek te doen naar sekse als moderator bij de relatie tussen fysieke discipline, overbescherming en internaliserend probleemgedrag.

Methoden

Procedure

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een selecte steekproef, namelijk convenience sampling. Er zijn namelijk via het netwerk van studenten van de Universiteit Utrecht, ouders geworven met een kind tussen de 5 en 12 jaar om een online vragenlijst in te vullen. Verder zijn een basisschool in Gelderland en een kinderopvang in Zeeland benaderd om meer respondenten te werven. Bij het werven van de respondenten is aangegeven dat de gegevens anoniem verwerkt worden. Bij de eerste vraag van de vragenlijst hadden ouders de mogelijkheid om toestemming te geven voor deelname aan het onderzoek. De vragenlijst kon thuis worden ingevuld en dit duurde ongeveer 30 minuten. Er werd geen vergoeding gegeven voor deelname aan de vragenlijst. Daarnaast hadden de ouders de mogelijkheid om te stoppen met de vragenlijst wanneer zij dat wilden, zo kon de vragenlijst op een later moment worden afgerond.

Participanten

Er zijn 231 online vragenlijsten ingevuld door ouders over hun kinderen, waarvan 202 moeders en 29 vaders. Deze totale groep kinderen ($N=231$) bestond uit 45.9% meisjes en 54.1% jongens in de leeftijd van 5 tot 12 jaar oud ($M= 8.51$, $SD=2.27$). De leeftijd van de ouders lag tussen de 26 en 53 jaar ($M=39.49$ jaar, $SD=5.22$). Van de ouders heeft 8.2% een MOVAO, LBO, LTS of VSO opleiding, 31.6% een HAVO, VWO, Gymnasium, MBO of MTS opleiding, 32.0% een HBO opleiding en 28.1% een universitaire opleiding (WO) of post HBO afgerond. De nationaliteit van ouders was 96.5% Nederlands, 0.4% Marokkaans, 0.4% Turks, 0.4% Aziatisch en 0.4% Indonesisch en 1.7% van een andere afkomst.

Instrumenten

Fysieke discipline en overbescherming. Om overbescherming te meten is er gebruik gemaakt van de Comprehensive General Parenting Questionnaire (CGPQ: Sleddens et al., 2014). Uit deze vragenlijst is specifiek van de schalen 'physical punishment' en 'overprotection' gebruik gemaakt, omdat deze schalen fysieke discipline en overbescherming meten. De fysieke discipline schaal bestaat uit 5 items. Een voorbeelditem is: 'Ik geef mijn kind een pak slaag als hij/zij zich niet aan een afspraak heeft gehouden'. Voor de antwoordmogelijkheden is gebruik gemaakt van een 5-punt likertschaal. Ouders hadden hier de mogelijkheid uit 1 (helemaal niet mee eens) tot 5 (helemaal mee eens). De overbeschermingsschaal bestaat uit 10 items. Een voorbeelditem is: 'Ik ben er altijd bewust van wat mijn kind aan het doen is'. De items van de subschalen 'physical punishment' en 'overprotection' zijn samengenomen tot gemiddelde scores voor elke subschaal apart, waarbij hoge scores een hoge mate van fysieke discipline of overbescherming weergaven. Voor de variabele fysieke discipline was de Cronbach's Alpha .84 en dat gaf een goede consistentie weer. Voor de variabele overbescherming was de Cronbach's Alpha .59 en dat gaf een lage consistentie weer. De

schaal 'overprotection' had een lage betrouwbaarheid, dit kan te wijten zijn aan een geringer aantal items die dit construct heeft getest. Naar de validiteit van deze vragenlijst moet nog verder onderzoek worden uitgevoerd (Sleddens, et al., 2014).

Internaliserend probleemgedrag. Voor het meten van internaliserend probleemgedrag is gebruik gemaakt van de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ: Goedhart, Treffers, & Widenfelt, 2003). Uit deze vragenlijst is gebruik gemaakt van twee subschalen; 'emotionele problemen' en 'problemen met leeftijdsgenoten', die elk uit 5 items bestaan. Een voorbeelditem van emotionele problemen is; 'Is snel angstig'. Een voorbeelditem van problemen met leeftijdsgenoten is; 'Heeft minstens een goede vriend(in)'. De antwoordmogelijkheden bij deze vragenlijst bestaan uit 'niet waar', 'een beetje waar' en 'zeker waar'. Voor deze schaal was het nodig om de items 8 en 11 te hercoderen. De items van de subschalen 'emotionele problemen' en 'problemen met leeftijdsgenoten' zijn samengenomen tot gemiddelde scores voor internaliserend probleemgedrag, waarbij hoge scores een hoge mate van internaliserend probleemgedrag weergaven. Voor deze variabele was de Cronbach's Alpha .86 en dat gaf een goede consistentie weer. De betrouwbaarheid van de SDQ werd als voldoende beoordeeld en de validiteit werd als goed beoordeeld (Muris et al., 2003).

Analyse

Voorafgaand aan het uitvoeren van de multi-pele regressieanalyse werd gecontroleerd of er was voldaan aan een aantal assumpties; namelijk normaliteit, lineariteit, homoscedasticiteit en multicollineariteit. Daarna werden de gemiddelde scores van meisjes en jongens op fysieke discipline, overbescherming en internaliserend probleemgedrag vergeleken, hiervoor werd er gebruik gemaakt van t-toetsen. Vervolgens werd er voor elk opvoedgedrag een multi-pele regressieanalyse uitgevoerd om te kijken naar de relatie tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen. In stap 1 werden de predictoren fysieke discipline of overbescherming toegevoegd, om zo te kijken naar de hoofdeffecten. Tevens werd de variabele sekse als predictor meegenomen om te kijken naar het effect op internaliserend probleemgedrag. Voorafgaand aan stap 2 zijn er twee interactietermen aangemaakt van de variabele sekse en fysieke discipline en sekse en overbescherming. Tot slot werden er in stap 2 de interactietermen toegevoegd om de moderatie-effecten te meten.

Resultaten

Beschrijvende Statistieken en Data Inspectie

Voorafgaand aan de analyses zijn een aantal assumpties getoetst. Er zijn een aantal afwijkingen in de normale verdeling geconstateerd. Daarnaast bleek dat er geen uitschieters waren en dat de punten in de scatterplot willekeurig verdeeld waren en een rechte lijn benaderden. Deze gegevens gaven aan dat er aan de assumptie van lineariteit en homoscedasticiteit werd voldaan. Voor overbescherming bleek de data normaal

verdeeld te zijn. Daarentegen bleek voor fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag de data rechtsscheef te zijn. Vanwege de grootte van de steekproef ($N > 100$) kon de analyse alsnog worden uitgevoerd. De gemiddelden, standaarddeviaties, range en Pearsoncorrelaties van fysieke discipline, overbescherming en internaliserend probleemgedrag, uitgesplitst voor jongens en meisjes, zijn te zien in Tabel 1. Er zijn geen significante correlaties gevonden voor de relatie tussen fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag. Verder zijn er ook geen significante correlaties gevonden voor de relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag. Daarnaast bleken er geen significante correlaties te zijn tussen fysieke discipline en overbescherming.

Om de gemiddelde scores van meisjes en jongens op fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag met elkaar te vergelijken werd er gebruik gemaakt van een t-toets. Er was een significant verschil tussen jongens en meisjes bij het gebruik van fysieke discipline door ouders, $t(172,26) = -2.06$, $p = .04$. Jongens waren meer blootgesteld aan het gebruik van fysieke discipline door ouders. Verder is er nogmaals een t-toets uitgevoerd om te kijken of er verschillen waren in overbescherming door ouders bij jongens of bij meisjes. Er was geen significant verschil bij overbescherming door ouders bij jongens en meisjes, $t(229) = 0.23$, $p = .82$. Daarnaast is er geen significant verschil gevonden tussen jongens en meisjes bij het vertonen van internaliserend probleemgedrag, $t(229) = -0.78$, $p = .44$.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken

	1	2	3	Jongens M (SD)	Meisjes M (SD)	Range
1. Fysieke discipline		.06	.18	1.15 (.46)	1.05 (.19)	1-5
2. Overbescherming	.03		-.06	2.72 (.48)	2.74 (.49)	1-5
3. Internaliserend probleemgedrag	.13	.07		1.35 (.31)	1.32 (.31)	1-3

Noot. Boven de diagonaal zijn de correlaties weergegeven voor meisjes, onder de diagonaal voor jongens. * = $p < .05$, ** = $p < .01$

Relatie tussen Internaliserend Probleemgedrag en Fysieke Discipline, Overbescherming en Sekse

Om te onderzoeken of een hoge mate van fysieke discipline en overbescherming door ouders gerelateerd is aan een hoge mate van internaliserend probleemgedrag bij

kinderen gemodereerd door de sekse van het kind, is er gebruik gemaakt van een multi-pele regressie analyse. In tabel 2 staan de resultaten van deze multi-pele regressieanalyse. In het eerste model werd een significante relatie gevonden tussen fysieke discipline door ouders en internaliserend probleemgedrag bij kinderen. Een hoge mate van fysieke discipline door ouders hing samen met een hoge mate van internaliserend probleemgedrag bij kinderen. Deze relatie bevestigde de vooropgestelde hypothese waarin werd verwacht dat een hoge mate van fysieke discipline door ouders gerelateerd was aan een hoge mate van internaliserend probleemgedrag bij kinderen. Daarnaast bleek er geen significante relatie te zijn tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag, wat in tegenspraak is met de vooropgestelde hypothese.

Verder is onderzocht of sekse gerelateerd is aan internaliserend probleemgedrag. Sekse van het kind was niet gerelateerd aan internaliserend probleemgedrag. Dit betekende dat internaliserend probleemgedrag evenveel voorkomend was bij meisjes als jongens, wat in tegenspraak was met de vooropgestelde hypothese waarin werd verwacht dat meisjes meer internaliserend probleemgedrag zouden vertonen. Sekse en fysieke discipline in model 1 verklaarden samen een significante 2.0% van de variantie in internaliserend probleemgedrag. Sekse en overbescherming in model 1 verklaarden samen een niet-significante 0.6% van de variantie in internaliserend probleemgedrag.

Moderatie van Fysieke Discipline, Overbescherming en Internaliserend Probleemgedrag via Sekse

Tot slot is in het huidige onderzoek getracht antwoord te geven op de vraag of sekse een moderatie-effect heeft op de relatie tussen fysieke discipline, overbescherming en internaliserend probleemgedrag bij kinderen van 5 t/m 12 jaar. De toevoeging van de interactie tussen sekse en fysieke discipline in model 2 (tabel 2) zorgde voor een niet-significante toename in de verklaarde variantie van 1% in internaliserend probleemgedrag. Sekse was dus geen significante moderator in de relatie tussen fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag. Dit betekende dat voor jongens of meisjes de relatie tussen fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag niet anders was. Deze bevinding was in tegenspraak met de vooropgestelde hypothese waarin verwacht werd dat sekse invloed had op de relatie tussen fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag. Daarnaast bleek uit model 2 van de analyse (tabel 2) dat de interactie tussen sekse en overbescherming ook geen significante voorspeller was van internaliserend probleemgedrag. De toevoeging van de interactieterm leidde tot een niet-significante toename van de verklaarde variantie van 0.4%. De relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag was dus niet anders voor jongens dan voor meisjes. Dit was niet in lijn met de opgestelde hypothese, de verwachting was

namelijk dat er een verschil was tussen jongens en meisjes in de relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag.

Tabel 2

Resultaten van de Regressie Analyse met Sekse als moderator

	Fysieke discipline				Overbescherming			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>B</i>	ΔR^2
Model 1								
Opvoedgedrag	.11	.06	.13	.02*	.01	.04	.01	.00
Sekse verschil	.02	.04	.04		.03	.04	.05	
Model 2								
Opvoedgedrag	.30	.16	.35	.01	-.04	.06	-.06	.00
Sekse verschil	.01	.04	.02		.03	.04	.05	
Opvoedgedrag*sekse	-.21	.17	-.23		.08	.09	.09	

Noot. Ongestandaardiseerde coëfficiënten (*B*) en de Standaard Fout (*SE*)

Gestandaardiseerde coëfficiënten (β) en de Standaard Fout (*SE*) en de verklaarde Variantie (R^2) voor elke Variabelen van elke Stap van de Multipelle Regressie. * $p < .01$

** $p < .001$

Discussie

Het doel van deze studie was om te onderzoeken of er een relatie was tussen de opvoedgedragingen fysieke discipline en overbescherming door ouders en internaliserend probleemgedrag en of er een verschil was tussen jongens en meisjes. In het huidige onderzoek kwam naar voren dat er alleen een relatie is tussen een hoge mate van fysieke discipline en een hoge mate van internaliserend probleemgedrag. Deze relatie is niet voor overbescherming en internaliserend probleemgedrag gevonden. Daarnaast bleek dat internaliserend probleemgedrag evenveel voorkomend was bij meisjes als jongens. Er bleek dan ook dat de relaties tussen fysieke discipline en overbescherming met internaliserend probleemgedrag niet anders waren voor jongens en meisjes.

Dat er een relatie is tussen een hoge mate van fysieke discipline en een hoge mate van internaliserend probleemgedrag, komt overeen met de vooraf opgestelde hypothese. Tevens komt dit overeen met de eerder genoemde literatuur. Uit meta-analytisch bewijs is gebleken dat fysieke discipline samenhangt met een hoge mate van internaliserend probleemgedrag bij kinderen (Evans et al., 2008). Volgens de gehechtheidstheorie van Bowlby (1969) kan worden voorspeld dat fysieke discipline samenhangt met internaliserend probleemgedrag. De fysieke discipline door ouders zorgt namelijk voor een onveilige angstige ambivalente hechtingsrelatie (Mennen &

O'Keefe, 2005) en kinderen met deze onveilige hechtingsrelatie hebben een verhoogde kans op het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag (Ward et al., 1993).

Vanuit het onderzoek blijkt dat deze relatie niet geldt voor overbescherming en internaliserend probleemgedrag. Dit is in tegenstelling tot de vooraf opgestelde hypothese en eerder onderzoek waaruit naar voren kwam dat de kans op internaliserend probleemgedrag volgens Bowlby (1969) groter is wanneer ouders overbeschermend opvoedgedrag laten zien (Muris et al., 2003). Een mogelijke verklaring voor het feit dat deze relatie in deze studie niet zo blijkt te zijn is de leeftijd van de kinderen in het huidige onderzoek. Vanuit andere onderzoeken blijkt dat jonge kinderen een controlerende opvoedingsstijl anders ervaren in vergelijking met oudere kinderen. Jonge kinderen hebben namelijk controle nodig om sociale regels te leren. Wanneer kinderen ouder worden, zal een controlerende opvoedingsstijl sneller kunnen leiden tot problemen (Booth, Johnson, Granger, Crouter, & McHale, 2003). Tot slot kan er een methodologisch aspect van toepassing zijn. Om fysieke discipline en overbescherming te meten is er gebruik gemaakt van vragenlijsten die door ouders zijn ingevuld. De schaal waarvan gebruik is gemaakt om overbescherming te meten heeft een lage betrouwbaarheid, wat betekent dat niet alle items hetzelfde concept meten. Dit kan mogelijk een volgende verklaring zijn voor de niet gevonden relatie tussen overbescherming en internaliserend probleemgedrag. Daarnaast is het ook mogelijk dat de scores op het aspect overbescherming lager zijn dan in werkelijkheid als gevolg van sociaal wenselijke antwoorden (Culp, Cook, & Housley, 1983).

Verder bleek dat internaliserend probleemgedrag evenveel voorkomend was bij meisjes als jongens, wat niet overeenkomt met de verwachte hypothesen. Uit eerdere onderzoeken blijkt namelijk dat meisjes een groter risico hebben om internaliserend probleemgedrag te ontwikkelen (Leadbeater et al., 1999; Zahn-Waxler et al., 2000). Een mogelijke verklaring hiervoor is het verschil tussen de onderzochte leeftijden in het huidige onderzoek en de voorgaande onderzoeken. De meeste onderzoeken over internaliserend probleemgedrag zijn gericht op adolescenten, zo ook het onderzoek van Zahn-Waxler et al. (2000). Het huidige onderzoek is daarentegen gericht op kinderen van 5 t/m 12 jaar. Uit een meta-analyse blijkt dan ook dat internaliserend probleemgedrag meer naar voren komt bij adolescenten (Duhig, Renk, Epstein, & Phares, 2000) en dan vooral bij meisjes (Leve et al., 2004). Dit kan mogelijk een verklaring zijn waardoor er geen verschil te zien is tussen internaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in het huidige onderzoek.

Tot slot bleek dat de relatie tussen fysieke discipline, overbescherming en internaliserend probleemgedrag niet anders was voor jongens en meisjes. Dit is tegen de verwachting van de vooropgestelde hypothese. Uit de eerder genoemde literatuur komt naar voren dat meisjes gevoeliger zijn voor het ontwikkelen van internaliserende

problemen dan jongens als zij worden blootgesteld aan negatief opvoedgedrag (Oldehinkel et al., 2006). Een mogelijke verklaring voor dit verschil is dat er voor de variabele fysieke discipline nog geen eerder onderzoek is gedaan of meisjes ook specifiek gevoeliger zijn voor het ontwikkelen van internaliserend probleemgedrag. Uit meta-analytisch bewijs blijkt dat dit onderzoek wel voor jongens is uitgevoerd, hieruit blijkt namelijk dat jongens gevoeliger zijn voor externaliserend probleemgedrag dan meisjes wanneer zij worden blootgesteld aan fysieke discipline (Rothbaum & Weisz, 1994). Door de uitkomst van deze meta-analyse werd aangenomen dat meisjes gevoeliger zijn voor internaliserend probleemgedrag bij blootstelling aan fysieke discipline. Dit zou het verschil tussen de verwachte hypothese en de uitkomsten van het onderzoek zou kunnen verklaren. Bij de variabele overbescherming blijkt uit eerder onderzoek, in tegenstelling tot de vooropgestelde hypothese, dat meisjes eerder depressieve gevoelens ontwikkelen dan jongens bij blootstelling aan overbescherming van ouders (Leadbeater et al., 1999; Oldehinkel et al., 2006). Het verschil in eerder onderzoek en het huidige onderzoek zou nogmaals te wijten kunnen zijn aan de lage betrouwbaarheid van de schaal waarmee de variabele overbescherming is gemeten. Daarnaast zou dit verschil nogmaals verklaard kunnen worden door de jonge leeftijd in het huidige onderzoek. De gemiddelde leeftijd in het huidige onderzoek ligt namelijk lager dan eerdere onderzoeken en de internaliserende problemen komen, zoals eerder vermeld, pas op latere leeftijd tot uiting (Duhig et al., 2000).

Beperkingen en aanbevelingen voor verder onderzoek

Het huidige onderzoek levert een bijdrage aan de huidige wetenschappelijke kennis, omdat in tegenstelling tot externaliserend probleemgedrag de associatie tussen fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag niet veel is onderzocht. Daarnaast is er ook nog weinig onderzoek gedaan naar deze relatie met sekse als moderator. Sekse is echter belangrijk om mee te nemen in het onderzoek, omdat meisjes en jongens mogelijk gevoelig zijn voor verschillende probleemgedragingen. Dit blijkt echter niet uit de bevindingen van het huidige onderzoek. Daarnaast zijn eerdere uitgevoerde onderzoeken vaak gericht op adolescenten, aangezien internaliserend probleemgedrag bij die doelgroep meer naar voren komt. Door het onderzoek te richten op een doelgroep die nog niet veel is onderzocht bij deze problematiek, namelijk kinderen van 5 t/m 12 jaar, wordt er nogmaals een bijdrage geleverd aan de huidige wetenschappelijke kennis. Hoewel er getracht is om het huidige onderzoek zo valide en betrouwbaar mogelijk te maken, zijn er toch een aantal beperkingen. Als eerste laten niet alle vragenlijsten een goede interne consistentie zien. De vragenlijst waarvan gebruik is gemaakt voor het meten van overbescherming heeft een lage betrouwbaarheid. De vragenlijsten die zijn gebruikt voor het meten van fysieke discipline en internaliserend probleemgedrag laten daarentegen wel een hoge consistentie zien. Als tweede is het mogelijk dat de resultaten

minder betrouwbaar zijn vanwege sociaal wenselijke antwoorden (Culp et al., 1983). Ouders zullen niet snel in een vragenlijst aangeven dat zij gebruik maken van negatief opvoedgedrag, terwijl het kind bijvoorbeeld wel internaliserend probleemgedrag laat zien. Het gevolg hiervan is dat relaties tussen de constructen minder goed aangetoond kunnen worden. Om het risico op sociaal wenselijke antwoorden zo klein mogelijk te houden zijn de vragenlijsten anoniem ingevuld. Verder heeft de steekproef in het huidige onderzoek een redelijke grootte, maar deze is niet a-select geworven. Bij dit onderzoek was het echter niet mogelijk om een a-selecte steekproef te werven. De werving, van ouders met een kind tussen de 5 en 12 jaar, vond namelijk plaats via het netwerk van studenten van de Universiteit Utrecht. Hierdoor is de generalisatie voor de populatie van 5 t/m 12 jarigen in Nederland discutabel en dus kan de externe validiteit in twijfel worden getrokken. Tot slot is het huidige onderzoek een correlationeel onderzoek dat is uitgevoerd door middel van één meetmoment. Het nadeel hiervan is dat de ontwikkelingen op latere leeftijd niet mee worden genomen in dit onderzoek. Daarnaast is het onduidelijk wat de richting van het verband is. Er kan namelijk niet worden vastgesteld of het probleemgedrag door de opvoeding wordt veroorzaakt of dat het probleemgedrag een bepaald type opvoedgedrag uitlokt.

Voor een vervolgstudie kan het van belang zijn om de gevolgen op lange termijn tussen fysieke discipline en overbescherming in relatie tot internaliserend probleemgedrag te meten. Hiervoor kan dan een longitudinaal onderzoek worden uitgevoerd, zodat gekeken kan worden hoe internaliserend probleemgedrag in relatie met fysieke discipline zich verder ontwikkelt op latere leeftijd. Daarnaast zou het voor een vervolgstudie interessant kunnen zijn om na te gaan welke andere variabelen nog invloed hebben op de relatie tussen opvoedgedragingen van ouders en internaliserend probleemgedrag. Mogelijk kunnen andere variabelen, zoals depressie van de moeder en een lager familie inkomen, zorgen voor een toename van internaliserend probleemgedrag (Leve et al., 2005).

Conclusie

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat een hoge mate van fysieke discipline gerelateerd is aan een hoge mate van internaliserend probleemgedrag. Voor internaliserend probleemgedrag zouden programma's kunnen worden ontwikkeld gericht op het voorkomen van deze toekomstige problemen. De focus hiervan zou moeten liggen op het verbeteren van de opvoedvaardigheden van ouders, zodat zij op een andere manier dan fysieke discipline kunnen reageren op de gedragingen van het kind. Deze interventies kunnen worden ingezet voor zowel ouders met jongens als meisjes aangezien fysieke discipline een negatief effect had op jongens en op meisjes in relatie tot internaliserend probleemgedrag. Ondanks de uitkomsten uit verschillend wetenschappelijk onderzoek dat er een relatie is tussen overbescherming en

internaliserend probleemgedrag wordt dit in het huidige onderzoek niet ondersteund. De mogelijkheid bestaat dat dit komt door de leeftijd van de kinderen aangezien jonge kinderen controle nodig hebben om sociale regels te leren. Tot slot blijkt in het huidige onderzoek, in tegenstelling met de vooropgestelde hypothesen, dat sekseverschil geen invloed heeft op de relatie tussen fysieke discipline en overbescherming en internaliserend probleemgedrag. Wat tevens mogelijk te wijten is aan de leeftijd. Internaliserend probleemgedrag komt namelijk meer naar voren bij adolescenten en vooral meisjes ontwikkelen internaliserend probleemgedrag op latere leeftijd.

Referenties

- Ateah, C. A., & Durrant, J. E. (2005). Maternal use of physical punishment in response to child misbehavior: Implications for child abuse prevention. *Child Abuse & Neglect, 29*, 169–185. doi:10.1016/j.chiabu.2004.10.010
- Baker, J. A., Grant, S., & Morlock, L. (2008). The teacher-student relationship as a developmental context for children with internalizing or externalizing behavior problems. *School Psychology Quarterly, 23*, 3–15. doi:10.1037/1045-3830.23.1.3
- Blumberg, S. H., & Izard, C. E. (1985). Affective and cognitive characteristics of depression in 10- and 11- year old children. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*, 194–202. doi:10.1037/0022-3514.49.1.194
- Bolger, K. E., & Patterson, C. J. (2001). Pathways from child maltreatment to internalizing problems: Perceptions of control as mediators and moderators. *Development and Psychopathology, 13*, 913–940.
- Booth, A., Johnson, D. R., Granger, D. A., Crouter, A. C., & McHale, S. (2003). Testosterone and child and adolescent adjustment: The moderating role of parent-child relationships. *Development Psychology, 39*, 85–98. doi:10.1037/0012-1649.39.1.85
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Volume 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental psychology, 28*, 759–775. doi:10.1037/0012-1649.28.5.759
- Burbach, D. J., Kashani, J. H., & Rosenberg, T. K. (1989). Parental bonding and depressive disorder in adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 30*, 417–429. doi:10.1111/j.1469-7610.1989.tb00255.x
- Chorpita, B. F., & Barlow, D. H. (1998). The development of anxiety: the role of control in the early environment. *Psychological Bulletin, 124*, 3–21. doi:10.1037/0033-2909.124.1.3
- Culp, R. E., Cook, A. S., & Housley, P. C. (1983). A comparison of observed and reported adult-infant interactions: Effects of perceived sex. *Sex Roles, 9*, 475–479. doi:10.1007/BF00289787.
- Duhig, A. M., Renk, K., Epstein, M. K., & Phares, V. (2000). Interparental agreement on internalizing, externalizing, and total behavior problems: A meta-analysis. *Clinical Psychology: Science and Practice, 7*, 534–453. doi:10.1093/clipsy.7.4.435
- Eisenberg, N., Cumberland, A., Spinrad, T. L., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Reiser, M., ... Guthrie, I. K. (2001). The relations of regulation and emotionality to children's externalizing and internalizing problem behavior. *Child Development, 72*, 1112–1134. doi:10.1111/1467-8624.00337
- Eisenberg, N., Shepard, S. A., Fabes, R. A., Murphy, B. C., & Guthrie, I. K. (1998). Shyness and children's emotionality, regulation, and coping: Contemporaneous, longitudinal, and across-context relations. *Child development, 69*, 767–790. doi:10.1111/j.1467-8624.1998.tb06242.x

- Evans, S. E., Davies, C., & DiLillo, D. (2008). Exposure to domestic violence: A meta-analysis of child and adolescent outcomes. *Agression and Violent Behavior, 13*, 131–140. doi:10.1016/j.avb.2008.02.005
- Gjone, H., & Stevenson, J. (1997). The association between internalizing and externalizing behavior in childhood and early adolescence: genetic or environmental common influences?. *Journal of Abnormal Child Psychology, 25*, 277–286. doi:10.1023/A:1025708318528
- Goedhart, A., Treffers, F., & Widenfelt, B. van. (2003) Vragen naar psychische problemen bij kinderen en adolescenten: de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 58*, 1018–1035.
- Hudson, J. L., & Rapee, R. M. (2005). Parental perceptions of overprotection: specific to anxious children or shared between siblings? *Behaviour Change, 22*, 185–194. doi:10.1375/bech.2005.22.3.185
- Keenan, K., & Shaw, D. (1997). Developmental and social influences on young girls' early problem behavior. *Psychological Bulletin, 12*, 95–113. doi:10.1037/0033-2909.121.1.95
- Laukkanen, E., Shemeikka, S., Notkola, I-L., Koivumaa-Honkanen, H., & Nissinen, A. (2002). Externalizing and internalizing problems at school as signs of health-damaging behaviour and incipient marginalization. *Health Promotion International, 17*, 139–146. doi:10.1093/heapro/17.2.139
- Leadbeater, B. J., Kuperminc, G. P., Blatt, S. J., & Hertzog, C. (1999). A multivariate model of gender differences in adolescents' internalizing and externalizing problems. *Developmental Psychology, 35*, 1268–1282. doi:10.1037/0012-1649.35.5.1268
- Leve, L. D., Kim, H. K., & Pears, K. C. (2005). Childhood temperament and family environment as predictors of internalizing and externalizing trajectories from ages 5 to 17. *Journal of abnormal child psychology, 33*, 505–520. doi:10.1007/s10802-005-6734-7
- Levy, D. M. (1970). The concept of maternal overprotection. In E. J. Anthony, T. Benedek (Eds.), *Parenthood* (pp. 387–409). New York: Little-Brown, and Company.
- Madigan, S., Brumariu, L. E., Villani, V., Atkinson, L., & Lyons-Ruth, K. (2016). Representational and questionnaire measures of attachment: A metaanalysis of relations to child internalizing and externalizing problems. *Psychological Bulletin, 142*, 367–399. doi:10.1037/bul0000029
- Markham, A., Thompson, T., & Bowling, A. (2005). Determinants of body-image shame. *Personality and Individual Differences, 38*, 1529–1541. doi:10.1016/j.paid.2004.08.018
- McKee, L., Roland, E., Coffelt, N., Olson, A. L., Forehand, R., Massari, C., . . . Zens, M. S. (2007). Harsh Discipline and child problem behaviors: The roles of positive parenting and gender. *Journal of Family Violence, 22*, 187–196. doi:10.1007/s10896-007-9070-6

- McLeod, B. D., Wood, J. J., & Weisz, J. R. (2007). Examining the association between parenting and childhood anxiety: A meta-analysis. *Clinical psychology review, 27*, 155–172.
doi:10.1016/j.cpr.2006.09.002
- Mennen, F. E., & O'Keefe, M. (2005). Informed decisions in child welfare: The use of attachment theory. *Children and Youth Services Review, 27*, 577–593.
doi:10.1016/j.chilyouth.2004.11.011
- Misri, S., Reebye, P., Kendrick, K., Carter, D., Ryan, D., Grunau, R. E., & Oberlander, T. F. (2006). Internalizing behaviors in 4-Year-Old children exposed in utero to psychotropic medications. *The American Journal of Psychiatry, 163*, 1026–1032.
doi:10.1176/ajp.2006.163.6.1026
- Muris, P., Meesters, C., & Berg, S. van den. (2003). Internalizing and externalizing problems as correlates of self-reported attachment style and perceived parental rearing in normal adolescents. *Journal of Child and Family Studies, 12*, 171–183.
doi:10.1023/A:1022858715598
- Nederlands Jeugdinstituut. (2010). Perfectionistische ouders, kwetsbare kinderen? Verkregen van [http://nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/\(302321\)-Themabericht-Perfectionistische-ouders,-kwetsbare-kinderen.pdf](http://nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/(302321)-Themabericht-Perfectionistische-ouders,-kwetsbare-kinderen.pdf)
- Oldehinkel, A. J., Veenstra, R., Ormel, J., Winter, A. F. de., & Verhulst, F. C. (2006). Temperament, parenting, and depressive symptoms in a population sample of preadolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 47*, 684–695.
doi:10.1111/j.1469-7610.2005.01535.x
- Riksen-Walraven, J. M. A. (2004). Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang: doelstellingen en kwaliteitscriteria. In M. H. Ijzendoorn, L. W. C. Tavecchio, J. M. A. Riksen-Walraven. *De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Roelofs, J., Meesters, C., ter Huurne, M., Bamelis, L., & Muris, P. (2006). On the links between attachment style, parental rearing behaviors, and internalizing and externalizing problems in non-clinical children. *Journal of Child and family Studies, 15*, 331–344
doi:10.1007/s10826-006-9025-1
- Rothbaum, F., & Weisz, J. R. (1994). Parental caregiving and child externalizing behavior in nonclinical samples: A meta-analysis. *Psychological Bulletin, 116*, 55–74.
doi:10.1037/0033-2909.116.1.55
- Shanahan, L., Calkins, S. D., Keane, S. P., Kelleher, R., & Suffness, R. (2014). Trajectories of internalizing symptoms across childhood: The roles of biological self-regulation and maternal psychopathology. *Development and Psychopathology, 26*, 1353–1368.
doi:10.1017/S0954579414001072
- Silverman, W. K., LaGreca, A. M., & Wasserstein, S. (1995). What do children worry about? Worries and their relation to anxiety. *Child Development, 66*, 671–686.
doi:10.1111/j.1467-8624.1995.tb00897.x

- Sleddens, E. F. C., O'Connor, T. M., Watson, K. B., Hughes, S. O., Power, T. G., Thijs, C., ... Kremers, S, P. J. (2014). Development of the comprehensive general parenting questionnaire for caregivers of 5-13 year olds. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, *11*(1), doi:10.1186/1479-5868-11-15
- Umeda, M., Kawakami, N., Kessler, R. C., & Miller, E. (2015). Childhood adversities and adult use of potentially injurious physical discipline in Japan. *Journal of Family Violence*, *30*, 515–527. doi:10.1007/s10896-015-9692-z
- Ward, M. J., Kessler, D. B., & Altman, S. C. (1993). Infant-mother attachment in children with failure to thrive. *Infant Mental Health Journal*, *14*, 208–220. doi:10.1002/1097-0355(199323)14:3<208::AID-IMHJ2280140306>3.0.CO;2-C
- Zahn-Waxler, C., Klimes-Dougan, B., & Slattery, M. J. (2000). Internalizing problems of childhood and adolescence: Prospects, pitfalls, and progress in understanding the development of anxiety and depression. *Development and Psychopathology*, *12*, 443–466. doi:10.1017/S0954579400003102